

(Ne)dosegnutim standardima usprkos – školska knjižnica TSS Dante Alighieri Pula

Elda Pliško Horvat, prof., dipl. knji., str. sur. savjetnik

TSS-S.M.S.I. Dante Alighieri Pula-Pola

eldasmsi@yahoo.com

Sažetak

U radu autorica analizira stanje u školskoj knjižnici Talijanske srednje škole Dante Alighieri Pula s obzirom na važeće normativne dokumente kojima se regulira nabava knjižnične građe, prostor i oprema, knjižnično osoblje, higijensko-tehnički uvjeti te tehnička i računalna oprema. U kojoj mjeri i na koji način ovi pokazatelji utječu na učinkovitost i prepoznatljivost školske knjižnice među korisnicima i u široj javnosti u pojedinačnim segmentima djelovanja, posebice što se tiče odgojno-obrazovne i kulturne i javne djelatnosti, autorica istražuje na temelju pokazatelja iz vlastite prakse. Postavlja se pitanje u kojoj mjeri poštivanje standarda utječe na kvalitetu ponude školske knjižnice, odnosno istražuje se korelacija između (ne)dosegnutih standarda, s jedne strane, i razine zadovoljenja informacijskog upita, s druge strane. Autorica problematizira stanje u svojoj školskoj knjižnici te propitkuje koliko je školska knjižnica koja građom i opremom ne uspijeva u potpunosti slijediti zahtjeve suvremenog obrazovnog procesa i upite mladog korisnika, u stanju odgovoriti na izazove suvremenog

okruženja te dodatnom vrijednošću obogatiti i aktualizirati odgojno-obrazovni proces.

Ključne riječi: školska knjižnica, standard, uspješnost

Summary

In this work the author evaluates the state of the school library in the Italian high school Dante Alighieri in Pula, based on active normative which regulate the acquisition of library items, its' space and equipment, library staff, hygiene – technical matters as well as technical and IT equipment. The author analyses the scope and influence these indicators have on the efficiency and recognition the library has among it's users and the broader population in some individual segments of it's activities, especially in the field of educational, cultural and public activities, based on indicators from her own every day practice. It questions in what scope does abiding to the before mentioned regulations influence the quality of library activities, specifically it explores the correlation between the (un)achieved standards on one hand, and the fulfillment of informational inquiries on the other. The main problems the author delves into are, in what scope can an underfed library (like the one she runs) that does not manage to fully comply to the modern standards actually help in the process of education and how can it achieve the enrichment of the educational process in a modern setting.

Key words: school library, standard, succes

Uvod

Suvremeno okruženje postavlja nove izazove te zahtijeva brzu prilagodbu, fleksibilnost, spremnost na prihvaćanje izazova i kontinuitet učenja. Prilagođavanje novome, najčešće zahtjevnijem kontekstu, postavlja neke nove zadatke, iznalaženje rješenja u nepoznatoj sredini, donošenje pravovremene odluke, brzu i ispravnu reakciju. Sve su to okolnosti koje zahtijevaju dodatna znanja i vještine koje škola, u suradnji s ostalim dionicima, treba njegovati i poticati. Izazovi i problemske situacije potiču radoznalost i kreativnost, a iznalaženje rješenja predstavlja svojevrsno priznanje pa što je izazov veći i složeniji, utoliko više raduje postignut uspjeh do kojega smo došli vlastitim naporima. Uspjeh sam po sebi nikad nije svrha ni cilj, već predstavlja osnovu za poticanje cjeloživotnog učenja, neformalnog i informalnog, kao elemenata koji bitno utječu na formiranje osobnosti svih nas, pa tako i naših učenika. Koliko ulažemo u sebe i težimo stalnom podizanju kriterija, toliko će to biti prepoznato među našim korisnicima. Zapravo, korisnici, u našem slučaju najčešće učenici, u velikoj mjeri odgovor su na naša očekivanja prema onoj poznatoj: dobiješ koliko daješ i tražiš! Dakle, čitav niz istraživačkih postupaka koji sačinjavaju osmišljen plan rada s preciziranim aktivnostima u cilju postizanja predviđenih ishoda, čini okosnicu suvremene škole, a didaktičko i tehnološko središte škole od koje počinje osuvremenjivanje na svim razinama – školska je knjižnica. Upravo razina opremljenosti školske knjižnice i njezino uključivanje u odgojno-obrazovne aktivnosti pridonosi kvaliteti škole u cjelini, čini je prepoznatljivom na lokalnoj i ostalim razinama jer je školska knjižnica odav-

na odbacila ograničenja i pretvorila se u centre umješnosti prilagođavanja suvremenim obrazovnim i tehnološkim zahtjevima. Nažalost, školske knjižnice ne odgovaraju uvijek potrebama školskih knjižničara i korisnika jer ne zadovoljavaju propisane standarde, a činjenica je da uvjeti rada ipak bitno određuju razinu uspješnosti, kako rada škole u cjelini, tako i rada školskih knjižničara. U kojoj se to mjeri odražava na rad u školskoj knjižnici Talijanske srednje škole Dante Alighieri Pula nastojat ću prikazati u ovom radu.

O školi

Talijanska srednja škola Dante Alighieri u Puli škola namijenjena je obrazovanju pripadnika talijanske nacionalne manjine po modelu A što znači da se nastava odvija na talijanskom jeziku, izuzev nastave Hrvatskog i stranih jezika. Škola je polivalentna te nudi smjerove opće i jezične gimnazije, četverogodišnje strukovno obrazovanje za zanimanja ekonomist i tehničar za elektroniku te trogodišnje obrazovanje za zanimanja prodavač i automehaničar. Predmetni kurikulumi usklađeni su s hrvatskim zakonodavstvom i pravilnicima, a državnoj maturi naši učenici moraju pristupiti ukoliko žele nastaviti školovanje, tako da problem koji se kontinuirano nameće već godinama – nepostojanje odgovarajućih udžbenika – postaje još ozbiljniji. Naime, iako se proteklih godina sustavno radi na otklanjanju problema tako što izdavačka kuća Edit provodi projekt prevođenja udžbenika s hrvatskog jezika i njihova tiska, još uvijek, veći broj premeta, osobi-

to strukovnih, ostaje bez odgovarajućih udžbenika. Budući da oni koji stižu u naše škole, zahvaljujući suradnji između Zajednice Talijana i Narodnog sveučilišta u Trstu, zbog razlika u programima ne zadovoljavaju, u potpunosti, potrebe naših nastavnika i učenika, te se najčešće koriste kao dopunska literatura. Iz tog se razloga projekt prevođenja hrvatskih udžbenika smatra najsretnijim rješenjem. Nedostaci su dugotrajnost postupka i značajna financijska sredstva koja se trebaju izdvojiti.

Do 2001. g. škola je djelovala u neodgovarajućim uvjetima, a nakon preseljenja u novu zgradu u kojoj je školska knjižnica dobila vlastitih kvalitetno opremljenih 90 m², mogla je bitno povećati razinu kvalitete te ponuditi sadržaje koje do tada nije bila u mogućnosti pružiti. Kvalitetniji sadržaji, bogatiji fond, vidljivost i prepoznatljivost knjižnice, dostupnost građe, relativno kvalitetno tehnička i računalna opremljenost, sve je to utjecalo na promociju školske knjižnice stoga, na temelju vlastitog iskustva, ističem da se uspješnost ne događa slučajno te da osnovni prostorni preduvjeti moraju postojati kako bi bili temelj za svaku daljnju nadogradnju.

Školska knjižnica u kontekstu postojećih standarda

Iako se u Standardu za školske knjižnice spominje tek u čl. 17. i 18. u kojima se definira zakonska regulativa, obveze i zadaci školskog knjižničara, rad s učenicima i obveza stalnog stručnog usavršavanja, ključ uspjeha/neuspjeha je, ipak i prije svega, čovjek. Njegova stručnost, osobnost, empatija, komunikativnost, znatiželja, kreativnost, elementi su na kojima se gradi

kvalitetna usluga i dobiva zadovoljan korisnik. Osim toga, knjižničar je taj koji vlastitim primjerom ukazuje na učinkovitost suradničkog učenja, potiče istraživački pristup sadržajima i kritičko mišljenje, teži osuvremenjivanju nastavnog procesa, osmišljava i realizira projektne aktivnosti, provodi edukaciju korisnika kroz kurikulum KIMO-a...

Knjižnična građa koja se kontinuirano osuvremenjuje te pažljivo gradi kako bi zadovoljila želje svojih korisnika, pomno osmišljena nabava novih naslova, osnova je kvalitetne ponude svake knjižnice, pa tako i školske. Knjižničnom građom se u važećem dokumentu bavi veći broj članaka u kojima se definira pojam, specificira fond, određuje minimum broja knjiga po učeniku, određuje način stručne obrade, pohrane i rukovanja. Zahvaljujući Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica oformila se baza statističkih podataka za sve vrste knjižnica koji će poslužiti za izračun podataka specifičnih za pojedine vrste knjižnica kao pokazatelje njihove uspješnosti. Između ostalog, jedna od stavki u procjenjivanju uspješnosti je stanje fonda, a upravo se na osnovi ovog pokazatelja jasno vidi da je moja škola uspjela izdvojiti vrlo skromna sredstva za kupnju knjiga u protekloj školskoj godini, dok nadležno Ministarstvo, Grad i Županija nisu izdvojili ni kune. Nabava iz godine u godinu opada i sad već predstavlja ozbiljan problem budući da se time bitno osiromašuje knjižnična ponuda. Redovita nabava novih knjiga bitno bi obogatila ponudu knjižnice, utjecala na povećanje broja korisnika i pobudila interes za svim oblicima čitanja. Bez obzira na nepostojanje planske nabave i nedostatna sredstva, u nastojanju da promičemo vrijednosti školske

knjižnice, redovito održavamo, surađujući s nastavnicima ili samostalno, što više sati nastave (u šk. g. 2017./2018. – 52 sata), organiziramo niz aktivnosti na školskoj razini (Dan pismenosti, Noć knjige, sudjelovanje u natjecanju ČDZSŠ), vodimo terensku nastavu i stručne ekskurzije (u protekloj šk. g. Interliber, Geofizički odsjek PMF-a Zagreb, DHMZ, Festival zavičajnosti). Sve su to aktivnosti usmjerene na promicanje drukčijeg pristupa učenju i znanju te promoviranju školske knjižnice.

Iako je škola, pa tako i knjižnica, novijeg datuma, osnovni zahtjev o kojemu govori čl. 19. nije ispoštovan jer se knjižnica nalazi na jugoistočnoj strani zgrade što bitno otežava rad u ljetnim mjesecima. Smještaj građe nikako ne udovoljava kriterijima postavljenima u Standardu i Pravilniku o zaštiti knjižnične građe jer knjižnica nije zaštićena od insolacije, vlage i visokih temperatura. Dvojni prostor koji dijeli informacijsko-posudbeni odjel od čitaonice omogućava iskoristivost prostora za posudbu i čitaonice koja često služi kao učionica, prostor za održavanje seminara, predavanja, radionica. Eleganciju prostora narušava nefunkcionalan drveni namještaj.

Tehničkom se opremom vrlo šturo bavi čl. 24. u kojem se navode uređaji koji čine osnovnu tehničku opremu pa knjižnice opremljene na ovaj način ne mogu pratiti potrebe suvremenog korisnika u suvremenom tehnološkom okruženju. Od cjelokupne opreme kojom knjižnica raspolaže (interaktivna ploča, 2 stolna računala, 3 prijenosna računala, 2 multifunkcionalna uređaja, tablet i CD player) veći dio opreme knjižnica je uspjela nabaviti putem donacija ili iz projekata. Još uvijek premalo za potrebe di-

daktilskog osuvremenjivanja škole, a još veći problem u ovom slučaju predstavlja nepostojanje sustavne i organizirane tehničke podrške.

Obveza stalnog stručnog usavršavanja definirana je u čl. 18. Potreba za stalnim stručnim usavršavanjem proizlazi iz potrebe za brzom prilagodbom profesionalnom okruženju te zahtijeva usavršavanje na dvama područjima, kako na području struke, tako i na području obrazovanja. Usto, mi koji radimo u manjinskim školama dužni smo sudjelovati u stručnom usavršavanju namijenjenom školama manjina. Osim toga, od velikog je značaja da školski knjižničar bude upoznat s predmetnim kurikulumima kako bi što uspješnije i svrsishodnije mogao implementirati kurikulum KIMO-a u postojeće predmetne sadržaje. U protekloj školskoj godini sudjelovali smo u 95 sati formalnog stručnog usavršavanja čemu treba pridodati znatan broj sati neformalnog i informalnog usavršavanja.

Prožimanje dvaju kurikuluma, predmetnog i knjižničarskog, predstavlja najkvalitetniji model promicanja školske knjižnice. Iščitavanjem razrade ishoda kurikuluma Hrvatskog jezika u okviru eksperimentalnog programa Škole za život nameću se ishodi koje je je najlakše ostvariti u suradnji sa školskim knjižničarom: *razlikuje provjerene i neprovjerene izvore informacija; istražuje različite izvore informacija služeći se naprednim pretraživanjem i analizira njihovu valjanost; istražuje informacije služeći se različitim pouzdanim izvorima; istražuje različite izvore informacija i razlikuje primarne i sekundarne; sažima prikupljene informacije i oblikuje tekst izbjegavajući plagiranje; samostalno popunjava Europass obrazac; prepoznaje "nevidljive" medijske poruke i skrivene stavove i mišljenja.*

Nisu li to sadržaji koje možemo ugraditi i u ostale predmetne kurikule te ih najkvalitetnije obraditi u školskoj knjižnici?! Na taj se način stvara dinamično didaktičko okruženje kojim se promiče inovativan, istraživački pristup učenju i poučavanju.

Zaključna razmatranja

Oprečnost iskaza u naslovu ovog rada upućuje na oprečnost stavova, odnosno na mogućnost dvojakog tumačenja:

1. Školska knjižnica je uspješna usprkos nedosegnutim standardima.
2. Školska knjižnica nije uspješna usprkos dosegnutim standardima.

Činjenica je da se posljednjih desetak godina stanje u školskim knjižnicama bitno poboljšalo, osobito po pitanju knjižničnog osoblja i kvalitete prostora, dok su nabava građe i tehnička i računalna opremljenost i dalje vrlo manjkave i neujednačene što zahtijeva dodatne napore svih dionika u procesu u cilju poštivanja standarda. Činjenica je također da se uvijek može bolje i više, kao i to da je i nedovoljno opremljena knjižnica uvijek bolje rješenje od nepostojanja školske knjižnice. U prilog tome govore brojni napori talijanskih knjižničara usmjerenih na senzibiliziranje javnosti, osobito nadležnih institucija vlasti, o potrebi za time da svaka škola ima svoju školsku knjižnicu i školskog knjižničara (*docente bibliotecario*). Budući da se talijanskim zakonom o obrazovanju to ne predviđa te se odluka o

(ne)postojanju školske knjižnice prepušta lokaknoj sredini, odnosno senzibilitetu ravnatelja, takvo stanje vrlo često rezultira situacijom koju je zorno komentirala jedna učenica: *Ci lamentiamo che in Italia nessuno legge più? È perché nessuno ci insegna a leggere, perché nella mia scuola, come in tante altre, c'è uno spazio con dei libri ammucchiati, non una biblioteca!* (Žalimo se što u Italiji nitko ne čita? To je zato što nas nitko tome nije poučio, zato što u mojoj školi, kao i u mnogim drugima, postoji gomila knjiga, a ne školska knjižnica!). Školska knjižnica od ogromnog je značaja za poticanje čitanja u najranijoj dobi, ključni je čimbenik u oblikovanju identiteta škole, kulturnim i javnim djelovanjem školu čini prepoznatljivom na lokalnoj razini i šire, promiče kulturu čitanja i predstavlja svojevrstan poligon za didaktičko osuvremenjivanje škole. Stoga školskoknjižničarska zajednica s pravom očekuje osuvremenjivanje postojećih standarda, osobito po pitanju tehničke i računalne opreme. Osim ako i škole ne prihvate sve rašireniji model BYOD (Bring Your Own Device) po kojemu korisnici mogu uz sigurnosna ograničenja koristiti vlastite uređaje. Vjerujem da bi se školski knjižničari vrlo spretno prilagodili takvom okruženju te kvalitetno i kreativno odgovorili na nove izazove.

Literatura

Kovačević, Dinka; Jasminka, Lovrinčević. 2014. *Mjerila kvalitete u hrvatskom školskom knjižničarstvu*. Sveučilište Jurja Strossmayera. Osijek.

Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik. 2018. Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

https://mzo.hr/sites/default/files/slike/2018/OBRAZOVANJE/Nacionalni-kurikulum/Predmetnikurikulumi/nacionalni_kurikulum_nastavnog_predmeta_hrvatski_jezik_cetvrta_inacicax.pdf

(pristupljeno 7. rujna 2018.)

Nastavni programi jezika nacionalnih manjina za osnovne i srednje škole s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina. 2010.

<https://mzo.hr/hr/rubrike/nastavni-planovi-programi-o>

(pristupljeno 29. kolovoza 2018.).

Obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

<https://mzo.hr/hr/rubrike/obrazovanje-nacionalnih-manjina>

(pristupljeno 5. rujna 2018.).

Pravilnik o zaštiti knjižnične građe. 2005. *Narodne novine* 52, 3027 (2005).

Soffiato Lombello, Donatella. 2017. La funzione didattica della biblioteca scolastica al tempo del digitale. *Biblioteche oggi*. Vol.35. 40-46.

(pristupljeno 9. rujna 2018.)

Standard za školske knjižnice. 2000. *Narodne novine* 34, 698(2000)

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html

(pristupljeno 28. kolovoza 2018.).

Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. 2000. *Narodne novine* 51, 1129(2000).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_05_51_1129.html

(pristupljeno 31. kolovoza 2018.)

